

РЕЦЕНЗИЯ

**от доц. д-р Антоанета Николова Николова-Георгиева,
ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград,
за дисертационния труд на Петър Радоев Димков,
редовен докторант към катедра „Философски и политически науки“,
на тема: „Динамика на креативността във феномена гранична ситуация”
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
по професионално направление – 2.3. Философия,
научна специалност – Съвременни философски теории
с научен ръководител доц. д-р Гергана Миролюбова Попова**

Основание за представяне на Рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1941/21.09.2021 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

I. Кратка биографична справка за докторанта.

Независимо от младостта си, Петър Радоев Димков има богата творческа биография, свидетелстваща за задълбочеността и трайността на научните му интереси. Той е роден през 1990 г. в Благоевград. Завършил е Езикова гимназия „Акад. Л. Стоянов“, Благоевград, с френски и английски език. С отличен успех е завършил бакалавърска програма по приложна лингвистика в ЮЗУ „Неофит Рилски“ с тема на дипломна работа: “Лингвистично-семиотичен анализ на понятията десемантизъм и омнисемантизъм в книгата Либи́до Сигнификанди или Похотта към значение от Йохан Ге Мол и Ириния Делина“. Магистър е по когнитивна наука от Университета Оснабрюк, Оснабрюк, Германия, където е защитил дипломна работа на тема: “Философско изследване на първичния и вторичния мисловни процеси според Фройд: Паралели между острата шизофренна психоза, психеделичното състояние и мистичното преживяване”. Работил е като преводач и текстови редактор и преподавател по английски език. От юли 2017 г. е

зачислен в докторантската програма по Съвременни философски теории на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

II. Структура и съдържание на дисертационния труд

Петър Димков представя един мащабен по замисъл и изпълнение труд, посветен на значим в екзистенциално отношение проблем. Авторът обединява в едно два, сами по себе си важни въпроса – този за креативността и този за граничната ситуация, като ги разглежда през призмата на тяхната динамична диалектична връзка. В основата на разсъжденията му са трудовете на Ясперс, които Димков познава в дълбочина. Изследването му обаче не се ограничава само с тези трудове. Те са отправна точка, ос или канава, върху която авторът гради сложната система на собствените си възгледи и отстоява собствените си философски разбирания. Затова трудът му далеч надхвърля тълкувателните и интерпретаторски рамки на едно историко-философско изследване и очертава контурите на собствен духовен светоглед, представлявайки акт на пробив извън очертаванията на обичайното; явявайки се трансцедиране или поне опит за трансцедиране, определено в текста като основната философска операция.

Така авторът ни предлага един многопластов, многогласов текст, в който отделните и звучащи напълно самостоятелно партитури, са обединени от ясна и страстно преследвана цел – да се изясни динамиката на връзката между креативността и граничната ситуация. В известен смисъл самият текст, движещ се на границата между различни науки, съчетаващ различни подходи и методологии, свързващ иновативно различни автори и мислители, докосващ се и до границата между Изтока и Запада, представлява нагледен пример за креативността, която изследва. По този начин в текста е осъществено ценното тъждество на форма и съдържание.

Дисертацията е с обем от 525 страници, от които 45 страници представляват списъкът с използвана литература, която е на български, английски и немски. Състои се от обширен увод, три глави, прецизно структурирани с множество подтеми, и обстойно заключение. Прецизността, задълбочеността и иновативността характеризират всяка отделна част, изграждайки хармоничността на цялото. Текстът има много ясно изразена интердисциплинарна насоченост.

В Увода докторантът убедително обосновава избора на темата си, представя методологията, която ще използва, формулира предмета и обекта на изследването си, определя целите и задачите, излага работната си хипотеза, изяснява структурата на разработката си. Като особено достойнство заслужава да се отбележи фактът, че в увода е представен и обяснен понятийният апарат, който се използва в изследването. Внимание заслужава и мотивацията на автора за избор и работа върху темата, която разкрива един всеотдаен изследовател, ангажиран не само с чист теоретичен изследователски интерес, но и със стремеж за реално практическо приложение на идеите и изводите от труда си.

Първа глава поставя методологичните и концептуални основи на изследването, като разглежда “Понятието „гранична ситуация“ в екзистенциалната философия на Карл Ясперс”. Авторът представя това основно за дисертационния труд понятие, първо, от гледна точка на взаимовръзката му с други важни понятия от философията на Ясперс, като прави подробен и задълбочен анализ на такива понятия като Всеобхватно, Existenz, разум, философска вяра, крушение, трансцендиране, и второ, от гледна точка на неговата същност, като разглежда проблемите за това кой, как и защо може да попадне в гранична ситуация, как се влиза и как се излиза от нея, какви са видовете гранични ситуации. Специално внимание се обръща на мистичното преживяване.

Както посочихме, докторантът не просто изследва и анализира тези, а обосновава и собствената си позиция и отношение към философията и философстването и същностните за човешкото съществуване питання. Според него един от главните въпроси, свързани с изследване на структурата на човешкото съзнание, се отнася до проблема за примата между психичните и екзистенциалните преживявания, като самият автор отдава първенството на екзистенциалните. Освен това, следвайки Ясперс, а и собствените си убеждения, докторантът посочва необходимостта от динамична връзка между философията и точните науки. Ето защо във втора глава, озаглавена “Науката на психо-соматичния комплекс срещу философското съзнание”, Петър Димков представя една мащабна и добре структурирана “интродукция в изследванията на съзнанието”, разглеждайки “съзнанието на кръстопътя между науката и философията”. В тази глава авторът разглежда редица въпроси на границата между психология, неврология и философия, като обръща специално внимание на разбиранията за Аза и съзнанието. Внимание заслужава сравнителният анализ на

разбирането за Аза в Източната и Западната философия. Макар и накратко, източното разбиране е представено достатъчно коректно.

По замисъла на дисертацията първите две глави са база, върху чиито анализи и изводи се гради изследването в третата глава. То разглежда основния изследователски проблем на разработката, а именно “Динамика на креативността във феномена „гранична ситуация“”, използвайки подход, който авторът определя като “динамично-процесуален”. Новаторско решение, предложено от докторанта, е самата креативност да се разглежда като миниатюра на гранична ситуация. Като примери за практическо приложение на знанието за граничните ситуации Петър Димков прави оригинални и иновативни анализи и философски екскурзии върху логотерапията на Виктор Франкъл и това, което нарича екзистенциална психотерапия, феноменологията на психеделичното състояние, дава нов подход за разбиране на такива мислители като Достоевски и Сведенборг.

Заключението допълва приложната страна на изследването, като разкрива възможните му приложими перспективи и изяснява виждането на автора за “изкуството на живота”. Според него “само на базата на пълнокръвна зрелост на личността в екзистенциален аспект може да се постигне пълнокръвен живот”. Всъщност патосът на цялото мащабно изследване е именно да се разкрият възможностите за такъв пълнокръвен в екзистенциално отношение живот.

III. Публикации по темата на дисертацията

Петър Димков има 24 публикации и 4 непубликувани ръкописа. По темата на дисертацията публикациите са 13, от които 9 са на английски език. Участвал е в 19 международни и национални конференции и форуми, има 10 цитирания в международни издания, с което надхвърля формалните изисквания за получаване на образователната и научна степен „доктор“.

IV. Съдържание на автореферата и самооценка на научните приноси

Авторефератът е с обем от 52 страници. Той пълно, точно, подробно, съдържателно и систематизирано представя дисертационния труд, актуалността на темата и мотивацията за написването му, предмета и обекта на изследване, целите, задачите, методологията,

тезата, очертава перспективите за по-нататъшното развитие на изследването, представя понятиен апарат и адекватно откроява основните научни приноси.

V. Научни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд на Петър Димков представлява мащабно и значимо изследване, ценно не само с блестящите теоретични анализи, но и със стремежа да бъде приложено и ползвано. Това е не просто изследване върху значим мислител, но и самостоятелен и оригинален труд. Произведението впечатлява с редица достойнства. Преди всичко, то е много добре обмислено и структурирано, следва ясна логика, при която се върви от изграждане на общотеоретична философска основа през психолого-философската ѝ конкретизация, за да се стигне по обоснован и задълбочен начин до детайлен анализ на основната тема – динамиката на креативността във феномена „гранична ситуация“. Забележителен е стремежът на автора да изясни в пълнота използвания от него понятиен апарат и методология. Впечатляваща е и богатата ерудиция, способността за строг философски и философско-научен анализ и за осъществяване на междудисциплинарни връзки. Не на последно място, внимание заслужава несъмнената креативност на автора, умението му да намира както творчески подходи, така и творчески решения, да вижда и да представя изследването си както в пълнотата на неговата завършеност, така и в перспективата на неговото развитие. Съгласна съм с приносните моменти, посочени в автореферата.

VI. Забележки и препоръки

Забележките ми са по-скоро от технически характер:

1. Правописът в много отношения е доста коректен, но някъде има известно престараване с поставянето на запетайки, което всъщност е израз на голямата прецизност на автора.

2. На български, а от десетина години и на западноевропейските езици, е прието “дао” и “даоизъм” да се изписват с “д”, а не с “т”. Също така приетото изписване на “Лаодзъ” е слято.

3. Въпреки че дисертацията е изградена като съгласувана цялост, всяка от главите и подглавите ѝ има своята завършеност и може да бъде представена и самостоятелно.

Навярно това е причината отделните подчасти да са снабдени с ключови думи и резюмета. Струва ми се, че това е излишно в един цялостен текст.

Смятам, че ако тези дребни пропуски се изгладят, трудът заслужава да бъде издаден и ще представлява интерес както за специалисти от различни области, така и за всички, които усещат порив да надзърнат “отвъд границата”.

VII. Заключение

В заключение, смятам, че по обем, качества, оригиналност, обхватност, задълбоченост, приноси и реализация пред научната общност представеният дисертационен труд **„Динамика на креативността във феномена гранична ситуация“** напълно отговаря и дори надхвърля изискванията, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България. Затова убедено давам положителната си оценка за него и гласувам **„ЗА“** присъждане на образователната и научна степен **„доктор“** на **Петър Радоев Димков** по професионално направление – 2.3 Философия, научна специалност Съвременни философски теории.

05.11.2021 г.

Доц. д-р Антоанета Николова

REVIEW

**by Assoc. Prof. Dr. Antoaneta Nikolova,
South-West University „Neofit Rilski“, Blagoevgrad
on the PhD Thesis by Peter Dimkov,
PhD student at the Department of Philosophical and Political Sciences,
on the topic: "Dynamics of creativity in the phenomenon of boundary situation"
for obtaining the educational and scientific degree "Doctor"
in the professional field - 2.3. Philosophy,
scientific specialty - Contemporary philosophical theories
Scientific adviser: Assoc. Prof. Dr. Gergana Popova**

Grounds for submitting the review: Order 1941/21.09.2021 of the Rector of SWU "Neofit Rilski" for the composition of the scientific jury. At the first meeting of the scientific jury, held on September 24, 2021, I was assigned to write a review of the above mentioned dissertation.

I. Information about the PhD student

Despite his youth, Petar Radoev Dimkov has a rich creative biography, which testifies the depth and stability of his scientific interests. He was born in 1990 in Blagoevgrad. He graduated from the Language High School "Acad. L. Stoyanov", Blagoevgrad. Then he graduated with honours from the bachelor's program in applied linguistics at SWU "Neofit Rilski" with the thesis: "Linguistic-semiotic analysis of the concepts of desemanticism and omnisemanticism in the book *Libido Significandi or the Lust for Meaning* by Johann Ge Mol and Irinia Delina". He has a master's degree in cognitive science from the University of Osnabrück, Osnabrück, Germany with the thesis "Philosophical study of primary and secondary thought processes according to Freud: Parallels between acute schizophrenic psychosis, psychedelic state and mystical experience." He worked as a translator and text editor and teacher in English language. In July 2017 Peter Dimkov was accepted as a full-time doctoral student under the doctoral program in Contemporary Philosophical Theories at the Department of Philosophical and Political Sciences at the Faculty of Philosophy of SWU "Neofit Rilski". The training was carried out under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Gergana Popova.

II. General characteristics of the presented dissertation

Petar Dimkov presents a large-scale study on an existentially significant problem. The author unites two important issues – the issue of creativity and the issue of the boundary situation, considering them through the prism of their dynamic dialectical connection. At the core of his investigation are the works of Karl Jaspers, which Dimkov knows in depth and details. His research, however, is not limited to these works. They are a starting point, axis or canvas on which the author builds the complex system of his own philosophical considerations. Therefore, his work goes beyond the interpretive framework of a historical and philosophical study and outlines the contours of his own thought system, representing an act of transcendence, or at least an attempt of transcendence, defined in the text as the basic philosophical operation.

Thus, the author presents a multi-layered, multi-voiced text, in which the different aspects are united by a clear objective – to clarify the dynamics of the relationship between creativity and the boundary situation. In a sense, the text itself, being on the border between different sciences, combining different approaches and methodologies, innovatively connecting different authors and thinkers, touching even the border between East and West, is a clear example of the creativity it explores. In this way the valuable identity of form and content is realised in the text.

The dissertation consists of 525 pages, 45 of them are the list of literature, which is in Bulgarian, English and German. The structure is as follows: extensive introduction, three chapters, precisely organised in many subtopics, and a comprehensive conclusion. Each part is realised with precision, depth and innovation and all the parts construct the harmony of the whole. The text has a very clear interdisciplinary orientation.

In the Introduction Peter Dimkov convincingly motivates the choice of the topic, presents the methodology, formulates the subject and object of his research, defines the goals and tasks, sets out his working hypothesis, and clarifies the structure of his work. It is valuable that in the introduction the conceptual apparatus used in the research is presented and explained. The author's motivation for choosing the topic and working on it reveals a dedicated researcher, engaged not only in a pure theoretical study but trying to find methods for a real practical application of the ideas and conclusions of his work.

The first chapter sets the methodological and conceptual foundations of the study, considering “The concept of „boundary situation” in the existential philosophy of Carl Jaspers.” The author presents this crucial for his research concept, first, in terms of its interrelations with other important concepts of Jaspers' philosophy, making a detailed and in-depth analysis of

such concepts as Comprehensive, Existenz, reason, philosophical faith, collapse, transcendence, and, second, in terms of its essence, considering the problems of who, how and why can get into a boundary situation, how to get in and out of it, what are the types of such situations. A special attention is paid to the mystical experience.

As we have pointed out, Peter Dimkov not only investigates and interprets theses of prominent philosophers but justifies his own position towards philosophy, philosophising, and the essential issues of human existence. According to him, one of the main issues that consider the structure of human consciousness concerns the problem of the primacy between psychic and existential experiences. Following Jaspers and his own convictions, Peter Dimkov points to the necessity of a dynamic connection between philosophy and sciences. That is why in the second chapter, entitled "The Science of the Psychosomatic Complex vs. Philosophical Consciousness", Peter Dimkov presents a large-scale and well-structured "introduction to the study of consciousness", examining "consciousness at the crossroads between science and philosophy". In this chapter, the author discusses a number of issues on the border between psychology, neurology and philosophy, paying special attention to the understandings of the Self and consciousness. The comparative analysis of the understanding of the Self in Eastern and Western philosophy, although brief, is presented correctly enough.

According to the idea of the dissertation, the first two chapters are a basis for the analyses and conclusions of the third chapter. In the third chapter, the focus is on the main research problem of the study, namely "Dynamics of creativity in the phenomenon of "boundary situation" in terms of the "dynamic-processual" method". The author proposes an innovative approach to the topic considering creativity itself as a miniature of a boundary situation. As examples of the practical application of the knowledge about boundary situations, Peter Dimkov makes original and innovative analyses and philosophical excursions on Victor Frankl's logotherapy and what he calls existential psychotherapy, the phenomenology of the psychedelic state, gives a new approach for interpretation of such thinkers as Dostoevsky and Swedenborg.

The conclusion complements the applied side of the study revealing its possible applicable perspectives and clarifies the author's view of the "art of living". According to him, "only on the basis of full-blooded maturity of the personality in an existential aspect can a full-blooded life be achieved." In fact, the pathos of the whole large-scale study is exactly about revealing the possibilities for such a full-blooded existential life.

III. Publications on the topic of the dissertation

Petar Dimkov has 24 publications and 4 unpublished manuscripts. He has 13 publications on the topic of the dissertation, 9 of them in English. He participated in 19 international and national conferences and forums and has 10 citations in international scientific journals, which exceeds the formal requirements for obtaining the educational and scientific degree "Doctor".

IV. Content of the Abstract and the self-assessment of the scientific contributions

The Abstract consists of 52 pages. It accurately, in details, and systematically presents the dissertation, the relevance of the topic and motivation for the study, the object of the research, as well as objectives and methodology and the main thesis. It also outlines the prospects for further development of the study, presents a conceptual apparatus and adequately highlights the main scientific contributions.

V. Scientific contributions to the dissertation.

The dissertation of Peter Dimkov is a large and significant research, valuable not only with the brilliant theoretical analyses, but also with the aspiration to be applied and used. This is not just a study on a significant thinker, but also an independent and original work. The work impresses with a number of qualities. First of all, it is very well thought out and structured, it follows a clear logic, which goes from a general philosophical basis through its psychological concretisation to a detailed analysis of the main topic – the dynamics of creativity in the phenomenon of "boundary situation". The author fully clarifies the conceptual apparatus and methodology that is used. He demonstrates a rich erudition, an ability for strict philosophical and philosophical-scientific analysis and for making interdisciplinary connections. Valuable is his creativity and capacity to find both creative approaches and creative solutions, to see and present his research both in the fullness of its completeness and in the perspective of its development. I agree with the scientific contributions pointed out in the Abstract.

VI. Remarks and recommendations

My remarks are of a technical character:

1. The spelling is in many respects quite correct, but somewhere there is a certain overdoing with the placement of commas, which is actually an expression of the great precision of the author.

2. Recently it is widely accepted to write "Tao" and "Taoism" with "d" and not with "t".

3. Although the dissertation is built as a coherent whole, each of its chapters and subchapters has its own completeness and can be presented independently. This is probably the reason why the individual subsections are provided with keywords and summaries. It seems to me that this is not necessary in the complete text.

I believe that if these small drawbacks are corrected, the work deserves to be published and will be of interest both to specialists in various fields and to all those who feel the urge to look "beyond the border".

VII. Conclusion

In conclusion, in terms of volume, qualities, originality, comprehensiveness, depth, contributions and realisation in front of the scientific community the evaluated dissertation "Dynamics of creativity in the phenomenon of boundary situation" fully meets and even exceeds the requirements of the Academic Development Law in the Republic of Bulgaria. The author has extensive theoretical knowledge and demonstrates abilities for independent research. The dissertation has the qualities of original research. Therefore, I propose to the esteemed members of the scientific jury to award Peter Radoev Dimkov the educational and scientific degree "Doctor" in the professional field 2.3. Philosophy, scientific specialty Contemporary philosophical theories, field of higher education 2. Humanities.

05.11.2021

Assoc. Prof. Dr. Antoaneta Nikolova